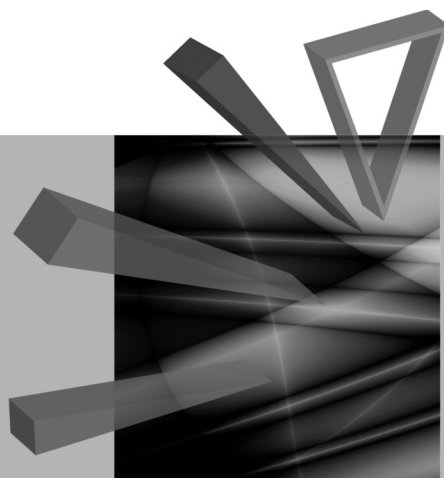


**PRACE NAUKOWE**  
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
**RESEARCH PAPERS**  
of Wrocław University of Economics

**245**

# Ekonomia



pod redakcją  
**Jerzego Sokołowskiego**  
**Magdaleny Rękas**  
**Grażyny Węgrzyn**



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2012

Recenzenci: Tomasz Bernat, Waclaw Jarmolowicz, Elzbieta Kryńska,  
Andrzej Miszczuk, Marzanna Poniatowicz, Stanislaw Swadzba,  
Grazyna Wolska, Urszula Zagora-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Dorota Pitulec

Redakcja techniczna: Barbara Lopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie [www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl)

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych  
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>  
oraz w The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com),  
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon [http://kangur.uek.krakow.pl/bazy\\_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się  
na stronie internetowej Wydawnictwa  
[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie  
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu  
Wrocław 2012

**ISSN 1899-3192**

**ISBN 978-83-7695-205-5**

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	11
<b>Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa:</b> Ocena stanu kapitału intelektualnego przedsiębiorstw Podkarpacia na podstawie wyników badań empirycznych.....	13
<b>Jan Borowiec:</b> Wahania cykliczne a zmiany realnego efektywnego kursu walutowego w strefie euro.....	23
<b>Katarzyna Czech:</b> Ewolucja realizacji zrównoważonego rozwoju w Polsce	34
<b>Karolina Drela:</b> Utrata pracy w XXI wieku.....	44
<b>Malgorzata Gajda-Kantorowska:</b> Kontrowersje wokół metod pomiaru stabilności wzrostu gospodarczego.....	55
<b>Malgorzata Gasz:</b> Działania stabilizujące gospodarkę Unii Europejskiej w warunkach kryzysu finansów publicznych.....	65
<b>Łukasz Goczek:</b> Porównanie skuteczności polityki fiskalnej i monetarnej na panelowej próbie wektorowo-autoregresyjnej.....	77
<b>Alina Gorczyńska, Danuta Szwajca:</b> Dekoniunktura gospodarcza a restrukturyzacja naprawcza przedsiębiorstwa.....	88
<b>Beata Guziejewska:</b> Kredyty zagrożone i rezerwy celowe na tle ogólnej sytuacji w sektorze bankowym w latach 2008-2010.....	98
<b>Anna Horodecka:</b> Rola prądów filozoficznych w kształtowaniu metodologii nauk ekonomicznych.....	110
<b>Robert Huterski:</b> Wybrane aspekty quasi-fiskalnej działalności Systemu Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych.....	120
<b>Marcin Idzik:</b> Zastosowanie gradacyjnego modelu w analizie zaufania do banków i innych instytucji finansowych w Polsce.....	129
<b>Michał Jurek:</b> Koncepcje monetarne D.H. Robertsona i ich wykorzystanie do analizy ilościowej i dochodowej teorii pieniądza.....	139
<b>Tomasz Kacprzak:</b> Bezpieczeństwo pracy a bezpieczeństwo zatrudnienia w Polsce w kontekście <i>flexicurity</i> .....	148
<b>Marcin Kalinowski:</b> Krytyka korporatywizmu z perspektywy nowej ekonomii politycznej.....	160
<b>Dariusz Kielczewski:</b> Koncepcja ekonomii zrównoważonego rozwoju.....	170
<b>Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska:</b> Taksonomiczne ujęcie sytuacji makroekonomicznej państw Unii Europejskiej w latach 2001, 2005 I 2009.....	179
<b>Aldona Klimkiewicz:</b> Konsekwencje podwyższenia wieku emerytalnego kobiet dla rynku pracy.....	191

<b>Ryszard Kowalski:</b> Liberalne państwo dobrobytu wobec najsłabszych grup społecznych.....	201
<b>Sylwester Kozak:</b> Rola banków w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w Polsce w latach 2002-2010.....	210
<b>Sylwester Kozak:</b> Zmiany w strukturze kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce w latach 2001-2010 .....	222
<b>Jakub Kraciuk:</b> Wpływ światowego kryzysu finansowego z 2008 roku na gospodarkę Niemiec .....	233
<b>Mirosław Krajewski:</b> Kapitał ludzki w procesie zarządzania wartością przedsiębiorstwa .....	243
<b>Barbara Kryk:</b> Szanse i zagrożenia zatrudnienia nosicieli wirusa HIV w opinii studentów.....	253
<b>Iwa Kuchciak:</b> Crowdsourcing w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa bankowego.....	263
<b>Robert Kurek:</b> Asymetria informacji na rynku ubezpieczeniowym .....	272
<b>Katarzyna Kuźniar-Żyłka:</b> Media jako uczestnik procesu informacyjnego w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.....	283
<b>Joanna Latuszek:</b> Globalizacja a nierówności między państwami.....	293
<b>Renata Lisowska, Dorota Starzyńska:</b> Działalność innowacyjna polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie województwa łódzkiego	303
<b>Józef Łobocki:</b> Sektor finansowy a kapitał społeczny.....	314
<b>Łukasz Menart:</b> Kluczowe obszary działań menedżera klastra.....	324
<b>Aneta Mikula:</b> Poziom ubóstwa i deprywacji materialnej dzieci w krajach Unii Europejskiej .....	336
<b>Michał Moszyński:</b> Idee ładu gospodarczego w procesie transformacji systemowej byłej NRD – oczekiwania a rzeczywistość.....	347
<b>Arnold Pabian:</b> Zrównoważona produkcja w gospodarce przyszłości. Perspektywy i bariery rozwoju .....	357
<b>Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtlyk:</b> Efektywność państwowych wyższych szkół zawodowych w latach 2004-2010 .....	367
<b>Iwona Pawlas:</b> Społeczno-ekonomiczny rozwój krajów Unii Europejskiej w świetle badań taksonomicznych.....	377
<b>Renata Pęciak:</b> Działania Jeana-Baptiste’a Saya na rzecz instytucjonalizacji nauki ekonomii .....	386
<b>Elżbieta Pohulak-Żołędowska:</b> Innowacyjność w dobie postindustrialnej....	396
<b>Adriana Politałaj:</b> Efektywność centrów integracji społecznej w zakresie przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu .....	407
<b>Magdalena Rękas:</b> Ulgi prorodzinne jako element polityki rodzinnej w wybranych krajach Unii Europejskiej .....	418
<b>Wioleta Samitowska:</b> Ekonomia społeczna wobec wyzwań rynku pracy .....	432
<b>Anna Skórska:</b> Zmiany sytuacji na polskim rynku pracy jako konsekwencja kryzysu gospodarczo-finansowego.....	443

<b>Grzegorz Sobiecki:</b> Pieniądz doskonały.....	453
<b>Małgorzata Solarz:</b> Wady i zalety mikropożyczek jako narzędzia inkluzji finansowej sprzyjającego wzrostowi dobrobytu .....	463
<b>Robert Stanisławski:</b> Potrzeby w zakresie rozwoju innowacyjnego małych i średnich przedsiębiorstw nieinnowacyjnych (w świetle badań własnych) .....	474
<b>Bogusław Stankiewicz:</b> Makroekonomiczny model turystyki medycznej w Polsce – podstawowe uwarunkowania badań .....	486
<b>Dariusz Eligiusz Staszczak:</b> Znaczenie globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego dla zmian światowego systemu ekonomiczno-politycznego. ....	497
<b>Feliks Marek Stawarczyk:</b> Kryzys na przykładzie Argentyny a ekonomiczne problemy Grecji .....	507
<b>Stanisław Swadźba:</b> System gospodarczy Polski i Republiki Czeskiej. Analiza porównawcza.....	517
<b>Maciej Szczepankiewicz:</b> Badanie potencjału innowacyjnego studentów .....	527
<b>Maciej Szumlański:</b> Wzrost kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej .....	537
<b>Sylwia Talar:</b> Crowdsourcing jako efektywna forma współpracy.....	548
<b>Jacek Tomkiewicz:</b> Strefa euro wobec kryzysu finansowego .....	558
<b>Magdalena Tusińska:</b> Czy wzrost gospodarek krajów Unii Europejskiej jest inteligentny? .....	568
<b>Monika Utzig:</b> Zadłużenie gospodarstw domowych w monetarnych instytucjach finansowych.....	579
<b>Monika Walicka:</b> Podatkowe uwarunkowania konkurencyjności małych przedsiębiorstw .....	590
<b>Grzegorz Wałęga:</b> Społeczno-ekonomiczne determinanty zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce.....	600
<b>Grażyna Węgrzyn:</b> Uwarunkowania ekonomiczne innowacji w sektorze usług.....	611
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Uwarunkowania kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach .....	622
<b>Sylwia Wiśniewska:</b> Budowa współpracy nauki z gospodarką wyzwaniem dla polityki innowacyjnej państwa .....	633
<b>Renata Wojciechowska:</b> Problem metody badawczej w ekonomii .....	643
<b>Jarosław Wojciechowski:</b> Wpływ zaburzenia preferencji czasowej na wysokość bezrobocia równowagi na przykładzie Polski .....	652
<b>Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec:</b> Efektywność kosztowa aktywnych programów rynku pracy w województwie śląskim w latach 2005-2010 ...	663
<b>Urszula Zagóra-Jonszta:</b> Sektor bankowy w drugiej Rzeczypospolitej ....	674
<b>Małgorzata Zielenkiewicz:</b> Stopień regulacji publicznej a poziom życia .....	685
<b>Mariusz Zieliński:</b> Polityka fiskalna a kryzys gospodarczy w wybranych krajach Unii Europejskiej .....	695

## Summaries

<b>Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa:</b> Assessment of intellectual capital level in enterprises of Podkarpackie Voivodeship based on empirical research results.....	22
<b>Jan Borowiec:</b> Cyclical fluctuations and changes in real effective exchange rate in the euro zone .....	33
<b>Katarzyna Czech:</b> Evolution of the implementation of sustainable development in Poland .....	42
<b>Karolina Drela:</b> Job loss in the 21st century .....	54
<b>Malgorzata Gajda-Kantorowska:</b> Controversy over the methods of measurement of economic growth sustainability .....	64
<b>Malgorzata Gasz:</b> Performance management stabilizing European Union in an economic public finance crisis.....	76
<b>Lukasz Goczek:</b> Comparison of the effectiveness of fiscal and monetary policy in a panel vector autoregressive model.....	87
<b>Alina Gorczyńska, Danuta Sz wajca:</b> Economic downturns and repair restructuring of a company .....	97
<b>Beata Guziejewska:</b> Non-performing loans and dedicated reserves against the general state of banking sector in Poland in 2008-2010.....	109
<b>Anna Horodecka:</b> The influence of philosophical schools on the methodology of economics.....	119
<b>Robert Huterski:</b> Selected aspects of quasi-fiscal activities of the Federal Reserve System of the United States.....	128
<b>Marcin Idzik:</b> The use of a gradation model in the analysis of trust in banks and other financial institutions in Poland.....	138
<b>Michał Jurek:</b> Monetary concepts of D.H. Robertson and their use for the analysis of the quantity and income theory of money .....	147
<b>Tomasz Kacprzak:</b> Job security and employment security in Poland within the context of flexicurity.....	159
<b>Marcin Kalinowski:</b> The criticism of corporatism from the new political economy perspective .....	169
<b>Dariusz Kielczewski:</b> Conception of the economics of sustainable development .....	178
<b>Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska:</b> A taxonomic view of the European Union states macroeconomic situation in 2001, 2005 and 2009 .....	190
<b>Aldona Klimkiewicz:</b> Consequences of the increase of women's retirement age for the labour market.....	200
<b>Ryszard Kowalski:</b> Liberal welfare state and the most vulnerable social groups .....	209
<b>Sylwester Kozak:</b> The role of banks in the insurance products distribution in Poland between 2002 and 2010 .....	221

<b>Sylwester Kozak:</b> Changes in the structure of loans to the nonfinancial sector in Poland in 2001-2010.....	232
<b>Jakub Kraciuk:</b> The influence of the world financial crisis of 2008 on the economy of Germany .....	242
<b>Mirosław Krajewski:</b> Human capital in the process of management of the company's value .....	252
<b>Barbara Kryk:</b> Chances and threats of employment for carriers of HIV in students' opinion.....	262
<b>Iwa Kuchciak:</b> Crowdsourcing in the creation of banking company value ....	271
<b>Robert Kurek:</b> Information asymmetry on the insurance market.....	282
<b>Katarzyna Kuźniar-Żyłka:</b> Media as a participant of information process in terms of the knowledge-based economy.....	292
<b>Joanna Latuszek:</b> Globalization and inequality between states .....	302
<b>Renata Lisowska, Dorota Starzyńska:</b> Innovation activity of Polish manufacturing enterprises based on the example of Łódź Voivodeship.....	313
<b>Józef Łobocki:</b> Financial sector and social capital .....	323
<b>Łukasz Menart:</b> Key areas for cluster manager's activities.....	335
<b>Aneta Mikula:</b> Level of poverty and material deprivation of children in the European Union countries .....	346
<b>Michał Moszyński:</b> Ideas of economic order in the process of economic transformation of the former GDR – expectations and reality .....	356
<b>Arnold Pabian:</b> Sustainable production in the economy of future, perspectives and barriers of development .....	366
<b>Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtłyk:</b> Efficiency analysis of state higher vocational schools in 2004-2010 .....	376
<b>Iwona Pawlas:</b> Socio-economic development of European Union economies in the light of taxonomic analysis.....	385
<b>Renata Pęciak:</b> Jean-Baptiste Say's actions for institutionalisation of economics.....	395
<b>Elżbieta Pohulak-Żołędowska:</b> Innovation in post-industrial era.....	406
<b>Adriana Politaj:</b> Effectiveness of centres of social integration in scope of counteraction of long-term unemployment .....	417
<b>Magdalena Rękas:</b> Family taxation as an instrument of family policies in selected EU countries .....	431
<b>Wioleta Samitowska:</b> Social economy towards labour market challenges.....	442
<b>Anna Skórska:</b> The changes on Polish labour market as a result of the economic and financial crisis .....	452
<b>Grzegorz Sobiecki:</b> The perfect currency .....	462
<b>Małgorzata Solarz:</b> Advantages and disadvantages of micro-loans as the tool of financial inclusion enhancing wealth growth.....	473
<b>Robert Stanisławski:</b> The needs of SMS sector (no-innovative enterprises) for the innovative development (in the lights of own research) .....	485

<b>Bogusław Stankiewicz:</b> Macroeconomic model of medical tourism in Poland – basic conditions of research.....	496
<b>Dariusz Eligiusz Staszczak:</b> Importance of the global financial-economic crisis for the world economic-political system changes .....	506
<b>Feliks Marek Stawarczyk:</b> Crisis on the example of Argentina and the economic problems in Greece .....	516
<b>Stanisław Swadźba:</b> Economic system of Poland and the Czech Republic. Comparative analysis.....	526
<b>Maciej Szczepankiewicz:</b> Research of student's innovative potential.....	536
<b>Maciej Szumlański:</b> Human capital growth in the European Union.....	547
<b>Sylvia Talar:</b> Crowdsourcing as an effective model of cooperation.....	557
<b>Jacek Tomkiewicz:</b> Euro-zone and the financial crisis .....	567
<b>Magdalena Tusińska:</b> Is economic growth of the European Union countries smart?.....	578
<b>Monika Utzig:</b> Liabilities of households in monetary financial institutions ...	589
<b>Monika Walicka:</b> Tax impact on competitiveness of small enterprises.....	599
<b>Grzegorz Wałęga:</b> Socio-economic determinants of household debt in Poland .....	610
<b>Grażyna Węgrzyn:</b> Economic determinants of innovation in the service sector .....	621
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Conditions of intellectual capital creation in Polish enterprises .....	632
<b>Sylvia Wiśniewska:</b> Building cooperation between science and business as a challenge for innovation policy of state.....	642
<b>Renata Wojciechowska:</b> Problem of research method in economy.....	651
<b>Jarosław Wojciechowski:</b> Impact of time preferences disturbance on the level of balance unemployment, based on the example of Poland.....	662
<b>Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec:</b> Cost efficiency of active labour market programmes in Silesian Voivodeship in 2005-2010 .....	673
<b>Urszula Zagóra-Jonszta:</b> Banking sector in the Second Republic of Poland	684
<b>Małgorzata Zielenkiewicz:</b> The degree of public regulation and the standard of living.....	694
<b>Mariusz Zieliński:</b> Fiscal policy and economic crisis in selected European Union countries.....	704



**Małgorzata Zielenkiewicz**

Uniwersytet Gdański

---

## STOPIEŃ REGULACJI PUBLICZNEJ A POZIOM ŻYCIA\*

---

**Streszczenie:** Przedmiotem badań w artykule są zależności statystyczne pomiędzy różnymi obszarami aktywności regulatora publicznego a czynnikami składającymi się na poziom życia. W pracy przedstawiono przegląd różnych podejść do postrzegania poziomu życia (od utożsamiania go z materialnym dobrobytem po spojrzenie przez pryzmat kategorii niepieniężnych, takich jak długość życia, dostęp do edukacji i nierówności społeczne), a także zaprezentowano wskaźniki umożliwiające pomiar poziomu życia oraz pomiar stopnia ingerencji regulatora publicznego w gospodarkę. W drugiej części artykułu zaprezentowano wyniki badań 164 krajów pod kątem zależności pomiędzy indeksami rozwoju społecznego (HDI) i wolności gospodarczej (IEF).

**Słowa kluczowe:** regulacja publiczna, poziom życia, jakość życia, dobrobyt, dobrostan.

### 1. Wstęp

Zachodzące we współczesnych gospodarkach zmiany społeczno-ekonomiczne mogą nasuwać pytanie, co w dzisiejszych czasach decyduje o wysokim poziomie życia. Odpowiedź na to pytanie wymaga zdefiniowania potencjalnych obszarów, jakie mogą mieć znaczenie dla postrzegania poziomu życia przez jednostki oraz przyjęcia miar, które pozwolą porównywać poziom życia w różnych krajach. Niezbędne jest również ustalenie, jakie czynniki mogą warunkować poszczególne obszary związane z jakością życia. W artykule skupiono się na jednym z takich czynników – nasileniu regulacji publicznej. Celem pracy jest zbadanie statystycznej korelacji pomiędzy miarami związanymi z poziomem życia a wskaźnikami określającymi stopień ingerencji państwa w gospodarkę. Hipoteza badawcza to stwierdzenie, że taka korelacja występuje. Państwo jest tu rozumiane szeroko, ponieważ we współczesnym świecie instytucje publiczne oddziałują na procesy gospodarcze na różnych poziomach, nie tylko na – tradycyjnie utożsamianym z państwem – poziomie centralnym, ale również na poziomie samorządowym i ponadnarodowym, jak w przypadku organizacji

---

\* Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/01/B/HS4/04718.

międzynarodowych (np. Unii Europejskiej). Wszystkie te płaszczyzny tworzą regulator publiczny. Zagadnienie zakresu regulacji publicznej znajdującej uzasadnienie ekonomiczne i społeczne stanowi kwestię ważną i aktualną, ponieważ wszystkie gospodarki unijne to gospodarki mieszane, muszą zatem wyznaczać granice opłacalności regulacji publicznej.

W artykule badaniu zostały poddane 164 kraje z różnych kontynentów, wykorzystane metody badawcze to analiza statystyczna i porównawcza. Analizę uzupełniono także badaniem pozycji Polski na tle UE i świata w zakresie poziomu życia i natężenia regulacji publicznej.

## 2. Pomiar czynników składających się na poziom życia

Badania ekonomistów nad dobrobytem społecznym mają długą historię. Klasycy utożsamiali go z zamożnością narodów, a znaczenie wzrostu gospodarczego dla poziomu życia jest podkreślane przez ekonomistów również współcześnie<sup>1</sup>. W ekonomii dobrobytu częściej jest on jednak utożsamiany z sumą nadwyżek producentów i konsumentów lub z funkcją użyteczności czerpanej przez członków społeczeństwa. Może ona przyjmować postać prostej sumy użyteczności indywidualnych (funkcja addytywna Jeremy'ego Benthama i Johna Stuarta Milla) bądź ich iloczynu (funkcja multiplikatywna Bernoullego–Nasha), a także uwzględniać wagi (np. wyższe dla osób pełnoletnich lub pracujących)<sup>2</sup>.

Utożsamienie dobrobytu z użytecznością ukierunkowuje badania na aspekt subiektywnego odbioru przez jednostkę jej sytuacji, jednocześnie jednak stwarza problemy związane z mierzalnością tej kategorii. Ekonomisci podejmują więc wysiłek tworzenia różnych miar, które byłyby w stanie odzwierciedlić również wpływ czynników niepieniężnych, a obok określenia dobrobyt (*welfare*) pojawiło się pojęcie dobrostanu (*well-being*)<sup>3</sup>. Drugie z nich nawiązuje nie tyle do poziomu bogactwa, co do indywidualnego postrzegania przez ludzi poziomu życia (czy też jego jakości). Na postrzeganie przez jednostkę własnego dobrostanu mają wpływ zarówno jej możliwości nabywcze, jak i czynniki niematerialne, poprzez które określa ona jakość swego życia. Ponieważ jednostki nie funkcjonują w oderwaniu od społeczeństwa, oceniając swój standard życia, mogą odnosić go także do otoczenia, co podnosi znaczenie występowania nierówności społeczno-ekonomicznych.

---

<sup>1</sup> L. Balcerowicz, A. Rzońca (red.), *Zagadki wzrostu gospodarczego. Siły napędowe i kryzysy – analiza porównawcza*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 13-14.

<sup>2</sup> N. Acocella, *Zasady polityki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 73-74.

<sup>3</sup> A. Dziurawicz-Kozłowska, *Wokół pojęcia jakości życia*, „Psychologia Jakości Życia” 2002, t. 1, nr 2, s. 77-99.

Współczesne podejście do mierzenia dobrobytu społecznego oddają rekomendacje sformułowane w raporcie Komisji ds. Pomiaru Wyników Gospodarczych i Postępu Społecznego, w którym zaleca się<sup>4</sup>:

- mierzenie sytuacji materialnej za pomocą kategorii dochodu i konsumpcji, a nie produkcji;
- ocenę wzrostu gospodarczego z punktu widzenia dobrostanu gospodarstw domowych;
- rozważanie dochodów i konsumpcji łącznie z nagromadzonym bogactwem;
- odejście od indeksów opartych wyłącznie na średnich wartościach na rzecz zwiększenia znaczenia wskaźników rozkładu dochodów, konsumpcji i nagromadzonego bogactwa;
- uwzględnienie czynników niematerialnych przy pomiarze dobrobytu.

W 1990 r. w ramach United Nations Development Programme skonstruowano miernik, który łączy kategorie pieniężne i niepieniężne, czyli wskaźnik rozwoju społecznego (Human Development Index, HDI). W podstawowej postaci opiera się on na<sup>5</sup>:

- oczekiwanej długości życia,
- średniej liczbie lat edukacji otrzymanej przez mieszkańców w wieku 25 lat i starszych,
- oczekiwanej liczby lat edukacji dla dzieci rozpoczynających proces kształcenia,
- produkcie narodowym *per capita* (w USD według parytetu siły nabywczej waluty).

Wskaźnik ten jest modyfikowany i posiada kilka wariantów, w tym również nawiązujących do nierówności społecznych. Indeks nierówności IHDI opiera się na zaproponowanych przez Fostera, Lopez-Calva i Szekelya wskaźnikach wyprowadzonych z metod pomiaru Atkinsona<sup>6</sup>, natomiast wskaźnik straty (Loss Index) to różnica pomiędzy IHDI (będącego średnią geometryczną) oraz HDI (będącego średnią arytmetyczną). Gdy nierówności nie występują, indeks IHDI jest równy indeksowi HDI. Im większa różnica pomiędzy wskaźnikami, tym większe nierówności. Różnica pomiędzy wskaźnikami może być wyrażona w procentach lub jako ułamek z przedziału [0;1]<sup>7</sup>. Powyższe wskaźniki posłużą do analizy zależności pomiędzy regulacją publiczną a jakością życia.

---

<sup>4</sup> J.P. Fitoussi A. Sen, J. Stiglitz, *Report by the commission on the measurement of economic performance and social progress*, The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009, [www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm](http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm).

<sup>5</sup> [www.hdr.undp.org/en/](http://www.hdr.undp.org/en/).

<sup>6</sup> J. Foster, L. López-Calva, M. Szekely, *Measuring the Distribution of Human Development: Methodology and an Application to Mexico*, "Journal of Human Development and Capabilities" 2005, nr 6, s. 5-25.

<sup>7</sup> *Human Development Report 2011*, [www.hdr.undp.org/en/](http://www.hdr.undp.org/en/).

### 3. Znaczenie i pomiar regulacji publicznej w kontekście analizy jej wpływu na poziom życia

Na funkcjonowanie danego modelu regulacji publicznej oraz skuteczność stosowanych narzędzi ma wpływ pewien instytucjonalny potencjał społeczeństwa. Można go zobrazować za pomocą matrycy (macierzy) instytucjonalnej (*institutionalmatrix*, *institutionalframework*), w której poszczególne płaszczyzny odnoszą się do podstawowych sfer życia społecznego<sup>8</sup>:

- gospodarki: instytucje regulujące proces reprodukcji społecznego bogactwa, stanowiące podstawę materialną rozwoju społeczeństwa;
- polityki: instytucje tworzące podstawową strukturę podejmowania i realizacji decyzji przez państwo;
- ideologii: instytucje kształtujące zachowania społeczne, systemy wartości.

Państwu przypisuje się ogólną rolę „strażnika ładu instytucjonalnego”, a wśród funkcji ekonomicznych wymienia się trzy podstawowe: alokacyjną, stabilizacyjną i redystrybucyjną. Za uzasadniające ingerencję państwa w gospodarkę uznaje się przede wszystkim zjawiska związane z nieefektywnością alokacyjną mechanizmu rynkowego, niestabilnością gospodarczą oraz nierównościami społecznymi, a zatem czynniki wpływające zarówno na dobrobyt, jak i subiektywne poczucie dobrostanu.

Wśród ekonomistów nie ma zgody w kwestii zdolności instytucji publicznych do rozwiązywania powyższych problemów. W literaturze podnoszona jest kwestia zawodności państwa (*governmentfailure*, *non-market failure*), związana np. z przedkładaniem przez decydentów publicznych interesów prywatnych nad społeczne, błędami poznawczymi, opóźnieniem w czasie pomiędzy zastosowanym rozwiązaniem a uzyskaniem efektu czy też neutralizowaniem przez podmioty rynkowe tychże efektów z powodu przewidywalności działań rządu<sup>9</sup>. Stąd uzasadnione staje się podejmowanie badań nad stopniem oddziaływania regulatora publicznego na gospodarkę oraz konsekwencji wynikających z przyjęcia rozwiązań o różnym natężeniu publicznej ingerencji.

Na regulację publiczną składają się różne obszary działań instytucji publicznych. Próbę ujęcia różnych aktywności państwa podjęto w Indeksie Wolności Gospodarczej (Index of Economic Freedom, IEF). IEF to wskaźnik publikowany przez The Wall Street Journal, w którym każdy kraj jest oceniany w skali od 0 do 100 punktów (gdzie 100 to maksymalna swoboda gospodarcza) według kryteriów podzielonych na 10 kategorii<sup>10</sup>:

- swoboda prowadzenia działalności gospodarczej (Business Freedom): czasochłonność i koszty podejmowania działalności gospodarczej oraz rezygnacji z niej, łatwość uzyskania licencji;

<sup>8</sup> S.G. Kirdina, *Institutional Matrices and Development in Russia*, Novosibirsk 2001, [www.kirdina.ru/public/summary/index.shtml](http://www.kirdina.ru/public/summary/index.shtml), 21.04.2008.

<sup>9</sup> M. Datta-Chaudhuri, *Market Failure and Government Failure*, „Journal of Economic Perspectives” 1990, vol. 4, nr 3, s. 25-39.

<sup>10</sup> [www.heritage.org/index/](http://www.heritage.org/index/).

- wolność w zakresie polityki handlowej (Trade Freedom): średnia ważona stawka celna oraz bariery w wymianie handlowej;
- wolność fiskalna (Fiscal Freedom): górne stawki podatku od dochodów osób fizycznych i prawnych, całkowity dochód z podatków (jako procent PKB);
- wydatki rządowe (Government Spending): poziom wydatków państwa jako procent PKB (w tym konsumpcji i transferów);
- wolność w zakresie polityki monetarnej (Monetary Freedom): ważona stopa inflacji dla ostatnich trzech lat oraz kontrola cen;
- swoboda przepływu inwestycji (Investment Freedom): ograniczenia w przepływie kapitału inwestycyjnego, łatwość przenoszenia środków zarówno wewnątrz, jak i poza granicami kraju;
- wolność finansowa (Financial Freedom): zakres regulacji rządowych usług finansowych, stopień interwencji państwa w funkcjonowanie rynków kapitałowych, banków i innych przedsiębiorstw finansowych, otwartość na konkurencję zagraniczną;
- prawa własności (Property Rights): zdolność jednostek do gromadzenia własności prywatnej, zabezpieczenie praw własności jasnymi przepisami, prawdopodobieństwo, że własność prywatna będzie wywłaszczona, gwarancja egzekwowania praw własności, niezależność sądownictwa (im wyższa ochrona praw własności, tym wyższa ocena kraju pod względem stopnia wolności gospodarczej);
- wolność od korupcji (Freedom From Corruption): indeks korupcji Transparency International Percepcji (CPI);
- wolność rynku pracy (Labor Freedom): stosunek płacy minimalnej do średniej wartości dodanej na jednego pracownika, utrudnienia przy zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, sztywność godzin pracy, prawnie wymagane okresy wypowiedzenia pracy, obowiązkowe odprawy.

Łączny wskaźnik to średnia punktacja uzyskana w poszczególnych obszarach. Wskaźnik ten nie wyczerpuje problematyki złożoności zagadnień związanych z regulacją. Istnieje wiele innych, odnoszących się do różnych sfer regulacji, jak np. Freedom House Index (dotyczący swobód obywatelskich i zasad demokracji) czy World Governance Index (uwzględniający bezpieczeństwo, przestrzeganie praw człowieka i zasad demokracji oraz czynniki związane z rozwojem społeczno-gospodarczym). W badaniu oparto się na IEF ze względu na jego kompleksowość (w kontekście oddziaływania regulatora publicznego na różne obszary jakości życia) oraz dostępność danych dla dużej liczby krajów.

#### **4. Zależność pomiędzy natężeniem regulacji publicznej a poziomem życia**

Celem badania jest odpowiedź na pytanie, czy istnieje statystyczna korelacja pomiędzy wskaźnikiem HDI (oraz jego składowymi) i wskaźnikami straty a nasileniem działań w poszczególnych obszarach aktywności państwa (mierzonym wskaźni-

kiem IEF) oraz które obszary polityki mają największe znaczenie dla czynników określających poziom życia. Analizie poddano 164 kraje z wszystkich kontynentów (w przypadku wskaźnika straty liczba krajów jest mniejsza ze względu na niedostępność danych), dla których publikowany jest zarówno wskaźnik HDI, jak i IEF<sup>11</sup>. Dane pochodzą z 2010 r.

Tabela 1. przedstawia zależność pomiędzy IEF oraz HDI oraz ich poszczególnymi składowymi. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona został oznaczony symbolem  $r$ , natomiast współczynnik determinacji (będący kwadratem wskaźnika korelacji) –  $r^2$ . Współczynnik determinacji informuje, jaki procent zmienności jednej wielkości można wyjaśnić zmiennością drugiej wielkości.

**Tabela 1.** Współczynniki korelacji i determinacji pomiędzy indeksem rozwoju społecznego HDI a poszczególnymi kategoriami indeksu wolności gospodarczej IEF (2010 r.)

Kategoria wolności gospodarczej	IEF łączny	Business Freedom	Trade Freedom	Fiscal Freedom	Government Spending	Monetary Freedom	Investment Freedom	Financial Freedom	Property Rights	Freedom From Corruption	Labor Freedom
<b>Wskaźnik rozwoju społecznego HDI</b>											
$r$	0,72	0,71	0,65	-0,06	-0,3	0,4	0,54	0,61	0,7	0,74	0,28
$r^2$	51%	51%	42%	0%	9%	16%	29%	37%	50%	54%	8%
<b>Średnia długość życia (w latach)</b>											
$r$	0,62	0,64	0,56	0,00	-0,23	0,34	0,46	0,49	0,60	0,63	0,21
$r^2$	39%	41%	32%	0%	5%	12%	22%	24%	36%	40%	5%
<b>Dostęp do edukacji (średnia liczba lat poświęconych nauce w szkole)</b>											
$r$	0,60	0,65	0,58	-0,16	-0,38	0,27	0,46	0,51	0,65	0,69	0,23
$r^2$	36%	43%	34%	3%	14%	7%	21%	26%	42%	48%	5%
<b>Dochód narodowy brutto per capita (w USD)</b>											
$r$	0,64	0,57	0,51	-0,10	-0,24	0,33	0,48	0,54	0,68	0,73	0,27
$r^2$	42%	32%	26%	1%	6%	11%	23%	29%	46%	53%	7%

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: [www.heritage.org](http://www.heritage.org); [www.hdr.undp.org](http://www.hdr.undp.org).

Jak wynika z analizy, statystycznie 51% zmienności wskaźnika HDI można wyjaśnić oddziaływaniem czynników uwzględnionych w IEF. Poszczególne składowe

<sup>11</sup> Pełne wykazy krajów wraz z wartościami wskaźników dostępne są na witrynach internetowych: <http://www.heritage.org/index/> oraz <http://hdr.undp.org/en/>.

HDI wykazują niższą zależność liniową od regulacji publicznej. Wolność gospodarcza najsłabiej jest skorelowana z dostępem do edukacji. Największe znaczenie dla rozwoju społecznego mają następujące obszary regulacji publicznej: wolność od korupcji, wolność prowadzenia działalności gospodarczej oraz prawa własności (powyżej 50%). Brak lub niski poziom korelacji można zaobserwować w przypadku obszaru związanego z obciążeniami podatkowymi, wolności rynku pracy oraz wydatków rządowych. Wydatki rządowe wykazują niską i ujemną korelację nie tylko z HDI, ale także z dostępem do edukacji i długością życia oraz dochodem, co może świadczyć o tym, że wycofanie się państwa z finansowania różnych obszarów życia gospodarczego nie sprzyja wzrostowi powyższych kategorii. Niską korelację poziomu obciążeń podatkowych z HDI oraz jego składowymi można tłumaczyć istnieniem krajów, w których obciążenia są wprawdzie niskie, ale ogólna jakość regulacji jest obciążona negatywnymi zjawiskami (można taką sytuację zaobserwować np. w krajach określanych „oazami podatkowymi“) oraz modelem państwa opiekuńczego spotykanego w krajach o wysokim poziomie rozwoju.

Tabela 2 zawiera podobną analizę w stosunku do wskaźników straty dla trzech głównych składowych HDI. Indeks dotyczący długości życia opiera się na obserwacjach ze 163 krajów, wskaźnik straty w dostępie do edukacji dotyczy 138 krajów, natomiast nierówności dochodowe zbadano dla 134 krajów.

**Tabela 2.** Współczynniki korelacji i determinacji pomiędzy wskaźnikami straty HDI a poszczególnymi kategoriami indeksu wolności gospodarczej IEF (2010 r.)

Kategoria wolności gospodarczej	IEF łączny	Business Freedom	Trade Freedom	Fiscal Freedom	Government Spending	Monetary Freedom	Investment Freedom	Financial Freedom	Property Rights	Freedom From Corruption	Labor Freedom
<b>Wskaźnik straty dla średniej długości życia</b>											
<i>r</i>	0,67	0,70	0,59	-0,03	-0,31	0,32	0,52	0,54	0,67	0,71	0,24
<i>r</i> <sup>2</sup>	45%	49%	35%	0%	10%	10%	27%	30%	45%	50%	6%
<b>Wskaźnik straty dla dostępu do edukacji</b>											
<i>r</i>	0,65	0,69	0,69	-0,17	-0,49	0,19	0,55	0,61	0,65	0,69	0,29
<i>r</i> <sup>2</sup>	43%	48%	47%	3%	24%	4%	30%	37%	43%	48%	8%
<b>Wskaźnik straty dla dochodu narodowego brutto <i>per capita</i> (w USD)</b>											
<i>r</i>	0,71	0,70	0,60	-0,29	-0,42	0,40	0,62	0,65	0,76	0,77	0,21
<i>r</i> <sup>2</sup>	51%	49%	36%	9%	18%	16%	38%	42%	58%	60%	5%

Źródło: jak w tabeli 1.



Indeksy straty dotyczą nierówności społecznych. Najsilniejszy wpływ ingerencji państwa na występowanie nierówności wykazuje obszar nierówności dochodowych (wskaźnik determinacji na poziomie 51%), a najważniejszy w tym przypadku czynnik to wolność od korupcji (60%) i prawa własności (58%). W przypadku pozostałych nierówności społecznych żaden czynnik nie miał znaczenia przekraczającego 50%, niemniej korelacje wskazują na znaczenie dla nierówności w dostępie do edukacji i długości życia tych samych obszarów aktywności państwa, co w przypadku indeksów głównych. Ponownie największą ujemną korelację wykazują wydatki rządowe, wyższą w porównaniu z indeksami głównymi, co uzasadnia wniosek, że wydatki rządowe mają większe znaczenie przy zwalczaniu nierówności niż zapewnianiu wysokiego średniego poziomu rozważanych obszarów (choć nie jest to zależność silna).

Tabela 3. przedstawia sytuację Polski na tle świata i Unii Europejskiej. W tabeli podano średni poziom badanych wskaźników oraz miejsce Polski w rankingu światowym.

**Tabela 3.** Średni poziom wskaźnika rozwoju społecznego HDI oraz indeksu wolności gospodarczej IEF na świecie, w krajach UE oraz w Polsce (2010 r.)

Wskaźnik	Świat	UE	Polska*
<b>HDI</b>	<b>0,636</b>	<b>0,835</b>	<b>0,795 (38)</b>
Długość życia	68,91	78,17	76 (44/164)
Dostęp do edukacji	12,20	15,7	15,24 (31/164)
Dochód na mieszkańca	13 613	28 312	17 803 (43/164)
Wskaźnik straty – długość życia	0,66	0,88	0,83 (37/163)
Wskaźnik straty – dostęp do edukacji	0,53	0,82	0,77 (31/138)
Wskaźnik straty – dochód na mieszkańca	0,45	0,67	0,62 (28/134)
<b>IEF</b>	<b>60</b>	<b>70</b>	<b>63,2 (64/164)</b>
Business Freedom	65	81	62,2 (98/164)
Trade Freedom	75	87	87,5 (34/164)
Fiscal Freedom	76	65	74,9 (94/164)
Government Spending	67	43	46,8 (132/164)
Monetary Freedom	71	77	78,1 (28/164)
Investment Freedom	50	76	60 (59/164)
Financial Freedom	50	70	60 (54/164)
Property Rights	44	72	55 (46/164)
Freedom From Corruption	40	65	46 (51/164)
Labor Freedom	62	60	61,5 (69/164)

\* w nawiasach podano pozycję w rankingu badanych krajów łamane na liczbę krajów objętych badaniem

Źródło: jak w tabeli 1.



Polska w większości przypadków wykazuje wyniki powyżej średniej światowej. Wyjątek stanowią wydatki publiczne (Polska zajmuje w tej kategorii 134. miejsce w rankingu), swoboda prowadzenia działalności gospodarczej (98. miejsce w rankingu), wolność podatkowa (94. miejsce) oraz wolność związana z rynkiem pracy (69. miejsce). Zważywszy znaczenie wolności związanej z działalnością gospodarczą dla wszystkich składowych HDI oraz znaczenie wydatków rządowych dla zapobiegania nierównościom społecznym, odstępstwa od średniej w tych obszarach są zjawiskiem negatywnym.

W porównaniu z przeciętnym poziomem UE w Polsce żyje się ok. 2 lat krócej, jest nieznacznie słabszy dostęp do edukacji, natomiast średni dochód na mieszkańca stanowi 62% przeciętnego poziomu dochodu w krajach członkowskich. Niższe są natomiast nierówności społeczne we wszystkich badanych obszarach. W zakresie natężenia ingerencji publicznej w gospodarkę Polska wykazuje więcej – w porównaniu z UE – swobód w obszarze podatków, wydatków rządowych oraz nieznacznie w obszarze wolności wymiany handlowej, polityki monetarnej i rynku pracy. Czynniki najwyżej skorelowane z HDI plasują się znacznie poniżej średniej w UE. W obszarze wolności od korupcji Polskę dzieli od przeciętnej unijnej 19 punktów. Podobnie w odniesieniu do swobody prowadzenia działalności gospodarczej, gdzie wynik Polski również jest o prawie 20 punktów niższy niż średnia w UE, oraz w obszarze praw własności, gdzie Polska ma do pokonania dystans 17 punktów.

## 5. Zakończenie

Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci myśli ekonomicznej można zauważyć odchodzenie od postrzegania poziomu życia tylko przez pryzmat kategorii pieniężnych. Pojęcie dobrobytu coraz częściej zastępowane jest dobrostanem, przez który rozumie się subiektywne postrzeganie jakości życia przez jednostkę. Biorąc pod uwagę zarówno materialne (poziom dochodu na mieszkańca), jak i niematerialne (długość życia, dostęp do edukacji, nierówności społeczne) czynniki, można stwierdzić, że stopień ingerencji państwa w gospodarkę wykazuje skorelowanie z wymienionymi czynnikami, jednak siła i w niektórych przypadkach kierunek korelacji jest różny w zależności od obszaru aktywności państwa. Największe znaczenie dla wskaźników związanych z poziomem życia wykazuje swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, dobrze zdefiniowane i przestrzegane prawa własności oraz wolność od korupcji. Te trzy czynniki to jednocześnie obszary, w których Polskę dzieli największy w stosunku do UE dystans. Przedstawione wyniki badań mogą stanowić wskazówkę, w których obszarach polityki państwowej należałoby wprowadzić zmiany, żeby podnieść poziom życia w Polsce.

## Literatura

- Acocella N., *Zasady polityki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Balcerowicz L., Rzońca A. (red.), *Zagadki wzrostu gospodarczego. Siły napędowe i kryzysy – analiza porównawcza*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Datta-Chaudhuri M., *Market Failure and Government Failure*, „Journal of Economic Perspective” 1990, vol. 4, nr 3
- Dziurowicz-Kozłowska A., *Wokół pojęcia jakości życia*, „Psychologia Jakości Życia” 2002, t. 1, nr 2.
- Fitoussi J.P., Sen A., Stiglitz J., *Report by the commission on the measurement of economic performance and social progress*, The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009, [www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm](http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm).
- Foster J., López-Calva L., Szekely M., *Measuring the Distribution of Human Development: Methodology and an Application to Mexico*, “Journal of Human Development and Capabilities” 2005, nr 6.
- Kirdina S.G., *Institutional Matrices and Development in Russia*, Novosibirsk 2001, [www.kirdina.ru/public/summary/index.shtml](http://www.kirdina.ru/public/summary/index.shtml).
- [www.hdr.undp.org/en](http://www.hdr.undp.org/en).
- [www.heritage.org/index/](http://www.heritage.org/index/).

### THE DEGREE OF PUBLIC REGULATION AND THE STANDARD OF LIVING

**Summary:** The paper presents an overview of basic approaches to the measurement of standard of living and public regulation. It also presents the results of analysis of statistical correlation between Human Development Index (HDI) and Index of Economic Freedom (IEF) and its components. The research is based on 164 countries and the data comes from 2010. The aim of the paper is to analyse whether there is a statistical correlation between the degree of public regulation and standard of living. The methods used in the paper are statistical description and comparative analysis.

**Keywords:** public regulation, standard of living, prosperity, welfare.